

Paikallinen arki matkailussa

Viime vuonna lanseerattu Kööpenhaminan matkailustrategia ”The end of tourism as we know it” nosti esille paikallisuuden trendin, joka on sittemmin saanut jalansijaa yhä useampien kohteiden kehittämisessä ja markkinoinnissa (Wonderful Copenhagen). Esimerkiksi Helsinki tarjoilee matkailusivuillaan parhaillaan paikallisoppaan jouluun teemalla ”Your local guide to Christmas” esitellen kaupungin joulutraditioita ja -paikkoja (Helsinki Marketing). Matkailijat etsivät enenevässä määrin ”tavallista” arkea – kokemuksia aidosta paikallisuudesta. Matkailun trendeinä korostuvat kiinnostus esimerkiksi lähiruokaa, vähemmän vieraituja kohteita ja *live like a local* -kokemuksia kohtaan (Euromonitor, 2014; Paulauskaite, Powell, Coca-Stefaniak & Morrison, 2017).

Paikallista arkea halutaan kokea niin vieraiden kulttuurien parissa kuin tutuissa kaupunki-kohteissa. Toisaalta omassa kotikaupungissa saatetaan etsiä lomankaltaisia kokemuksia. Nämä kehityssuunnat ovat nostaneet pinnalle jo vuosikymmeniä matkailututkijoita puhuttaneen autenttisuuden käsitteen (esim. McCannel, 1999; Wang, 1999) sekä haastavat yhä edelleen tulkitsemaan matkailutuotteiden ja -kohteiden aitoutta ja autenttisuutta. Matkailijoita paikallinen arki kiinnostaa, mutta samalla se on uhattu ja jopa vaarassa. Useissa Euroopan kaupungeissa kohteen suosio yhdistettynä esimerkiksi jakamistalouden ilmiöihin on johtanut paikallisten tilan ja arjen siirtymiseen pois matkailun tieltä. Paikallisten osallistuminen tai aktiivinen toimijuus matkailussa voisi auttaa vastaamaan niihin uhkakuviin, joita tämän hetken matkailussa koetaan esimerkiksi liikaturismina (*overtourism*). Matkailun osallisuudesta on usein puhuttu matkailijan näkökulmasta (esim. Minnaert, Maitland & Miller, 2011). Esteetön ja sosiaalinen matkailu tähtäävät toimintatapoina siihen, että mahdollisimman monella olisi mahdollisuus matkailla ja kokea matkailuelämyksiä, mutta yhtäältä paikallisuuden trendi edellyttää keskustelua myös paikallisten osallisuudesta.

Lehden artikkelit ja puheenvuorot lähestyvät paikallista arkea erilaisista näkökulmista. Ensimmäinen artikkeli kiinnittyy osallistavan suunnittelun kontekstiin. Marja Uusitalo, Seija Tuulentie, Sini Kantola, Esa Huhta ja Vesa Nivala ovat tutkineet, miten paikalliset ja matkailijat hahmottavat alueen luontoympäristön matkailun paikkana ja miten heidän kokemustietoaan voidaan tuoda esiin erityisesti kesämatkailun kehittämisessä. Tutkimusmenetelmäkseen Uusitalo ja kumppanit ovat valinneet osallistavan karttapohjaisen paikkatietoanalyysin. Koska matkailussa on pitkälti kysymys alueidenkäytön suunnittelusta ja paikkojen tuotteistamisesta asiakastarpeisiin, karttapohjainen paikkatieto antaa välineitä matkailutuotteiden kehittämiseen paikallisten arjen luontokokemuksia hyödyntäen sekä luonnonkäyttötapoja kunnioittaen. Paikkatietokysely ja haastattelut osoittivat esimerkiksi, että paikallisilla käyttäjillä ja matkailijoilla on

paljon arvokkaita näkemyksiä ja tietoa siitä, millaisia ovat hyvät reittiverkostot ja miten niihin tukeutuvien kesätuotteiden laatua ja saavutettavuutta voidaan tämän tiedon avulla parantaa.

Juulia Räikkönen, Heli Marjanen, Anna-Maija Kohijoki ja Ira Lahovuuo tarkastelevat artikkelissaan ”Matkailuelämys ilman matkaa?” matkailutyypistä kulutusta osana kaupunkilaisten arkea. He kiinnostävät huomion kuluttajien arjen tiloihin ja ympäristöihin tällaisen kulutuksen mahdollistajana. Kun matkailussa elämykselliseen kuluttamiseen liittyvä liminaalitalan sauttaminen yhdistetään perinteisesti maantieteelliseen etäisyyteen omasta arkiympäristöstä, matkailutyypissä kulutuksessa se yhdistyy enemmän väliaikaisena mielentilana psykologiseen etäisyyteen arjen kokemuksista. Fokusryhmähaastatteluihin pohjautuvat tulokset osoittavat, että myös koti- ja lähiympäristö voivat tarjota pieniä irrottautumisia arjesta ja tunnetta siitä, että olisi jossain muualla – varsinkin, kun niitä koetaan esimerkiksi yhdessä toiselta paikakunnalta saapuvien vieraiden kanssa. Räikkösen ja kumppaneiden artikkeli avaa tervetulleita näkökulmia vasta niukasti tutkittuun lähialuematkailuun pohjautuvaan *staycation*-ilmiöön.

Minni Haanpään, Maria Hakkaraisen ja Anu Harju-Myllyahon kirjallisuuskatsauksessa perehdytään siihen, millaista keskustelua yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä on käyty matkailututkimuksessa. Katsauksen mukaan yhteiskunnallisen yrittäjyyden keskeisiä käsitteitä ovat sosiaalinen arvonluonti, sosiaaliset innovaatiot ja kestävyys. Lopuksi Haanpää, Hakkarainen ja Harju-Myllyaho pohtivat näkökulmia, joita käydyt tutkimuskeskustelut tarjoavat matkailun yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen pohjoisissa urbaaneissa ympäristöissä.

Puheenvuoroista kaksi ensimmäistä tarkastelevat paikallisten arkikokemusten tuotteistamista matkailuelämyksiksi. Essi Kuusimäki ja José-Carlos García-Rosell kertovat puheenvuorossaan, millaisia kokemuksia helsinkiläisillä on kotikaupungistaan ja miten näitä kokemuksia voitaisiin käyttää matkailun kehittämiseksi. Paikallisuuden perustuvia tuotteita kehitettäessä kohdeorganisaatioiden olisi tärkeää varmistaa, että tuotteet hyödyttävät sekä matkailijoita että paikallisia. Petra Paloniemi, Salla Jutila ja Maria Hakkarainen avaavat keskustelua siitä, kuinka matkakohteen arkielämää voitaisiin hyödyntää matkailuelämyksissä kunnioittaen samalla paikallisten yksityisyyttä. Heidän mukaansa jakamistalouden palveluissa on mahdollisuus aidommille paikallisuuden kokemuksille. Heli Ilola pohtii puheenvuorossaan, miten paikallinen arki liittyy hänen kokemuksiinsa kakkosasumisesta Kemijärvellä. Ilola reflektoi kokemuksiaan suhteessa autenttisuuteen, aitouteen ja paikkaan sitoutumiseen ja toteaa matkailututkimuksen tarjoavan käsitteitä ja välineitä näiden kokemusten jäsentämiseen. Lehden erikoisnumeron päättää Outi Kulusjärven matkaraportti 27. vuosittaisesta matkailututkimuksen pohjoismaisesta *Nordic Symposium on Tourism and Hospitality Research* -tutkijatapaamisesta. Norjan Altassa järjestetyn symposiumin teemana oli *Tourism Implications and Dilemmas*, ja se haastoi tutkijat pohtimaan matkailun seurauksia sekä kehittämistyössä kohdattavia vaikeita valintoja.

Tämän teemanumeron tavoitteena on ottaa osaa kasvavan matkailun ilmiön tarkasteluun ja ymmärtämiseen – paikallisesta arjesta käsin. Lehden tekstit avaavat näkökulmia siihen, mitä paikallisuuden kokeminen voi olla matkailijalle. Toisaalta niissä pohditaan osallistumisen mahdollisuuksia ja osallisuuden kokemuksia, joita matkailu voi tarjota paikallisille toimijoille. Paikallisuuden trendi tuskin tulee katoamaan lähitulevaisuudessa, joten on tärkeää tuottaa tietoa

siitä, miten voidaan antaa tilaa erilaisille äänille kasvua painottavissa keskusteluissa sekä valita mahdollisimman kestävä ja vastuulliset tavat kehittää matkailua tutkimukseen perustuen.

Matkailututkimus-lehden vuoden 2019 molemmat numerot ovat teemanumeroita: ensimmäinen teemanumero *Matkailua vihreillä alueilla* tuo yhteen viimeisimpiä luontomatkailututkimuksia ja keskusteluita luontomatkailututkimuksen eteenpäin viemisestä Suomessa. Sen toimittavat Maria Lähteenmäki Itä-Suomen yliopistosta ja Outi Rantala Lapin yliopistosta. Vuoden toisessa numerossa ”*Knowing-with in the era of Anthropocene*” pysähdytään tarkastelemaan matkailun koulutuksen ja tutkimuksen roolia erilaisten tietämisen tapojen tuottajina Antroposeenin aikakaudella. Teemanumeron toimittavat Outi Rantala, Emily Höckert ja Heli Ilola Lapin yliopistosta.

Rovaniemellä 19.12.2018

Maria Hakkarainen, Minni Haanpää ja Anu Harju-Myllyaho

Lähteet

Euromonitor (2014). World Travel Market Global Trends Report 2014. Haettu 17.12.2018 osoitteesta <https://www.globalwellnesssummit.com/images/stories/industry-research/World-Travel-Market-Global-Trends-Report-2014.pdf>

Helsinki Marketing. Your local guide to Christmas. Haettu 17.12.2018 osoitteesta <https://www.myhelsinki.fi/en>

MacCannell, D. (1999). *The tourist: A new theory of the leisure class*. New York: Schocken. (Alkuperäisjulkaisu 1976).

Minnaert, L., Maitland, R. & Miller, G. (2011). What is social tourism? *Current Issues in Tourism*, 14, 403–415. <https://doi.org/10.1080/13683500.2011.568051>

Paulauskaite, D., Powell, R., Coca-Stefaniak, J. & Morrison, A. M. (2017). Living like a local: Authentic tourism experiences and the sharing economy. *International Journal of Tourism Research*, 19, 619–628. <https://doi.org/10.1002/jtr.2134>

Wang, N. (1999). Rethinking authenticity in tourism experience. *Annals of Tourism Research*, 26, 349–370. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(98\)00103-0](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(98)00103-0)

Wonderful Copenhagen. The end of Tourism as we know it. Haettu 17.12.2018 osoitteesta <http://localhood.wonderfulcopenhagen.dk/wonderful-copenhagen-strategy-2020.pdf>